

Christosophia.

13.

Kristikunta on aina ollut vakuutettu siitä, että Jeesus Kristus eli kristillisen ajanlaskumme alussa, eikä kenenkään nykyaikaisen teosofinkaan päähän pälkähtänyt epäillä tätä asiaa, ennenkuin Teosofisen Seuran kaksi tunnettua johtajaa, Mrs. Besant ja Mr. Leadbeater, viime vuosisadan loppupuolella väittivät Jeesuksen eläneen sata vuotta e. Kr. Heidän nauttimansa suuren auktoriteetin takia otettiin huomiolla ja kunnioituksella vastaan tämä väite, jonka sanottiin perustuvan molempain salatieteilijäin selvänäköisiin tutkimuksiin.

Tätä nykyä lienee luettavissa kymmenissä tuhansissa niiden teosofein lukumäärä, jotka uskovat, että virallisesta ajanlaskustamme oikeastaan puuttuu sata vuotta. Harvat niistä lienevät kysyneet itseltään, minkä verran totuutta on tuossa salatieteellisessä väitteessä. He luonnollisesti pitävät sitä oikeana, koska se on lähtenyt tällä hetkellä elävien tietäjien suusta.

Kristosofi, joka ei umpimähkään luota inhimillisiin auktoriteetteihin, kysyy kaikessa yksinkertaisuudessa ja vaatimattomuudessa: onko siis kristikunta yhdeksäntoista vuosisadan aikana erehtynyt? Eikö ole mitään kumoamatonta historiallista tietoa siitä, koska Jeesus Kristus todella on elänyt?

Jos kristikunta apostoleista lähtien olisi laskenut vuotensa Jeesuksen syntymästä, silloin ei olisi sijaa vaikeuksille eikä epäilyksille. Nyt ei kuitenkaan niin ole tapahtunut. Kristillinen ajanlasku otettiin Roomassa käytäntöön vasta kuudennella vuosisadalla ja vasta keskiajalla (kymmenennellä vuosisadalla) se tuli yleiseksi kristikunnassa. Vaikeudet ovat täten näennäisesti suuret, sillä miten on mahdollista määrätä varhempia vuosilukuja?

Mitä arvelee eksaktinen tutkimus?

Rauhoittukaa, se sanoo, emme nyt niinkään ilmassa leijaile. Eihän maailma ollut ilman ajanlaskua, ennenkuin kristillinen otettiin käytäntöön. Rooman suuressa valtakunnassa nimitettiin aikaa virallisesti konsulien mukaan, myöhemmin myös keisarien mukaan. Sanottiin, että se tai se tapahtui niiden ja niiden konsulein sinä ja sinä hallitusvuotena. Ja konsulein aika oli taas niinä ja niinä vuosina *ab urbe condita* eli Rooman kaupungin perustamisen jälkeen.

Kolmannellatoista vuosisadalla roomalaisen ajanlaskun mukaan ja kolmannella vuosisadalla Diocletianuksen keisariksi tulon jälkeen eli Roomassa kristitty abbotti *Dionysius Exiguus*. Hän oli oppinut mies. Hän kirjoitti m. m. kirjan *Liber de paschate* («pääsiäiskirjan»), joka oli luettelo kaikista kristillisistä pääsiäisvietoista, toisin sanoen jonkunlainen historiallinen aikataulu. Nojaten sitten evankeliumein tiedonantoihin Jeesuksen iästä hän pääsi taulukkonsa julkaisemisvuodesta 525 vuotta taaksepäin ajassa ja laski siis, että Kristuksen syntymästä oli kulunut 525 vuotta. Koska hänen taulukkonsa viimeinen vuosi oli 241 Diocletianuksen ajanlaskua ja 1279 Rooman perustamisen jälkeen, päätti Dionysius, että Jeesus Kristus oli syntynyt maailmaan vuonna 754 roomalaisen ajanlaskun mukaan.

Sillä tavalla syntyi kristillinen ajanlasku. Se alkoi v. 754 *ab urbe condita* ja siitä on nyt kulunut 1923 vuotta. Itse ajanlaskun suhteen ei siis ole epäselvyyttä eikä erehdystä. Kysymys on nyt vain siitä, missä määrin Dionysius osui oikeaan, asettaessaan Kristuksen syntymän n. s. kristillisen ajanlaskun ensimmäiseen vuoteen. Siitä on voitu olla eri mieltä, mutta tarkka historiallinen tutkimus on kuitenkin johtanut siihen lopputulokseen, että Dionysius ei ole voinut erehtyä kuin muutamia vuosia, toisin sanoen, että Jeesuksen syntymä on tapahtunut ehkä neljä vuotta varhemmin eli vuonna 750 Rooman perustamisen jälkeen.

Mitä historiallisia todistuksia on näet tästä?

Ensinnäkin meillä on muutamia aikamääräyksiä evankeliumeissa. Matteuksen evankeliumi sanoo, että Jeesus syntyi Augustuksen ollessa keisarina ja Herodes Suuren hallitessa Judeassa. Luukkaan evankeliumissa kerrotaan, että Johannes Kastaja esiintyi profeettana keisari Tiberiuksen

viidentenätoista hallitusvuotena. Sama evankeliumi mainitsee myös, että Jeesus oli noin kolmikymmenvuotias, kun hänen julkinen toimintansa alkoi.

Koska nyt Augustus hallitsi? Hänen hallituskautensa alkoi v. 27 ennen kristillistä ajanlaskua ja päättyi v. 14 meidän ajanlaskuamme. Ja koska Herodes oli kuninkaana? Hän kuoli v. 750 Rooman perustamisesta eli v. 4 ennen kristillistä ajanlaskua. Jos näiden numeroiden perusteella tahdomme määrätä Jeesuksen syntymävuotta, on meillä siis valittavana kaikki vuodet vuodesta 27 e. Kr. vuoteen 4 e. Kr.

Mutta Luukkaan mukaan Johannes Kastaja esiintyi Tiberiuksen viidentenätoista hallitusvuotena. Tämä on tarkka ajanmääräys. Koska Tiberius hallitsi? Vuodesta 14 vuoteen 37 meidän ajanlaskuamme. Hänen 15:s hallitusvuotensa oli siis v. 28-29 j. Kr. Silloin Johannes meni korpeen. Kuinka kauvan hän saarnasi ja kastoi? Sitä ei varmaan tiedetä. Varmasti tiedetään, että Herodes Antipas hänet mestautti, sillä tästä kertoo m. m. juutalainen historioitsija Josephus. Herodes Antipas taas hallitsi isänsä, Suuren Herodeksen, kuoleman jälkeen vuodesta 4 e. Kr. vuoteen 39 j. Kr. Hänen toisena vaimona oli Herodias ja tällä oli tytär Salome. Markuksen evankeliumi kertoo, että Johannes mestattiin Herodiaksen pyynnöstä, kun Salome oli ihastuttanut isänsä tanssillaan. Salomesta nyt tiedämme, että hän joutui naimisiin Filippuksen, Herodes Antipaaneljen kanssa, joka kuoli v. 34 j. Kr. Siis Johanneksen mestaus on täytynyt tapahtua ennen vuotta 34, luultavasti jo vuosia ennen Salomen ollessa vielä tyttönä isänsä kodissa. Hyvällä syyllä sopii täten otaksua, että Johannes Kastajan julkinen toiminta ei kestänyt kauvan. Ehkä hän tuli mestatuksi jo ensimmäisenä profeettavuotenaan (28-29 j. Kr.), tuskin myöhemmin kuin v. 30.

Nyt sanottiin Jeesuksesta, että ennenkuin hän alkoi saarnata Jumalan valtakuntaa, oli Johannes hänet kastanut. Markuksen evankeliumin mukaan Johannes oli silloin jo vangittu, kun Jeesus esiintyi profeettana. Täten on todennäköistä, että Jeesuksen kaste tapahtui v. 28 ja hänen julkinen esiintymisensä samoihin aikoihin. Hän oli silloin »noin 30 vuotta vanha» (Luk. ev. III: 23), joten hän ei ollut voinut syntyä paljon ennen vuotta 4 e. Kr. Itse asiassa on luultavaa, että hän syntyi v. 4 e. Kr. eli Herodes Suuren viimeisenä hallitusvuotena joten hän esiintyessään olisi ollut 32 vuotta.

Tämän verran saamme tietää evankeliumeista. Nyt on kuitenkin oppineitakin ihmisiä, joiden mielestä evankeliumein todistus ei paina paljon vaa'assa, koska ne heidän mielestään ovat »jääviä».

Vaikka viimeainitusta seikasta saattaa olla eri mieltä – sillä miksi ei ystävän todistus olisi yhtä luotettava kuin syrjäisen tai vihamiehen? – tahdomme kuitenkin tiedustella, mitä muita todistuksia on Jeesuksen Kristuksen esiintymisestä ja ajasta.

Mainittakoon siis heti, että roomalainen historioitsija Tacitus omistaa pari riviä kristityille laajoissa Annaaleissaan. Hän kertoo vainosta, jonka Nero pani toimeen kristityitä vastaan ja lisää: »tämän nimen (*christiani*) alkuunpanija on Kristus, jonka prokuraattori Pontius Pilatus mestautti keisari Tiberiuksen hallitessa». Keisari Tiberius hallitsi, kuten sanottu, vv. 14-37 meidän ajanlaskuamme ja Pontius Pilatus oli prokuraattorina Judeassa vv. 26-36. Mutta koska hän ei enää ollut maaherrana pääsiäisenä v. 36, on Jeesuksen kuolema tapahtunut viimeistään v. 35 ja luultavasti jo vuonna 30, koska hän silloin oli toiminut julkisesti noin 3 vuotta, minkä ajan Johanneksen evankeliumi omistaa hänen toiminnalleen.

Toisista vähäpätöisemmistä historiallisista todistuksista emme tahdo mainita, vaan käännämme huomiomme heti Paavaliin, jolta saamme lopullisen ja ehdottoman todistuksen siitä, milloin Jeesus eli.

Paavali on – se pantakoon mieleen – historiallinen henkilö. Kukaan tutkija ei pysty häntä syrjäyttämään. Vanhimmat kirjalliset todistuskappaleet kristinuskosta ovat hänen kirjeensä.

Tarkat vuosimääräykset Paavalin elämäkerrassa ovat olleet jonkun verran riidanalaisia, mutta ovat uusimpien löytöjen ja tutkimusten mukaan vihdoinkin vakiintuneet. Paavali oli puolitoista vuotta saarnannut Korintossa, kun juutalaiset yksimielisesti nousivat häntä vastaan. Tämä tapahtui Gallion tullessa ylimaaherraksi Akaijassa. Äsken on saatu tietää erään kirjoituslöydön kautta, että Gallio astui virkaansa kesällä vuonna 51 j. Kr. Lähtien tästä on ollut helppo määrätä toisiakin vuosilukuja. Niin muodoin Paavali kärsi marttyyrikuoleman Roomassa keisari Neron aikana vuonna 64 meidän

ajanlaskuamme ja oli arvatenkin syntynyt ajanlaskumme vaihteessa, ollen jokseenkin Jeesuksen ikäinen. Hänen kääntymisensä Damaskon tiellä tapahtui v. 30 j. Kr.

Tämän mukaan Jeesuksen kuolema siis oli tapahtunut v. 30 pääsiäisenä, pyhän hengen vuodatus helluntaina ja Stefanuksen kivittäminen vähän myöhemmin.

Mutta – voi joku ehättää kysymään – miksei Jeesus Paavalin puolesta olisi voinut kuolla vaikka sata vuotta varhemmin? Eihän Paavali tuntenut Jeesusta personallisesti. Damaskon tiellä hänelle ilmestynyt Kristus oli jo jättänyt fyysillisen ruumiinsa.

Tämmöinen vastaväite on tuulesta temmattu, sillä vaikka Paavali ei tavannut ihmistä Jeesusta, hän tutustui apostoleihin ja seurusteli niiden kanssa. Pietari oli vanhempi mies jo Jeesuksen eläessä. Jos siis Jeesus olisi kuollut sata vuotta varhemmin, olisi Pietari ollut ainakin 150 vuotta vanha Paavalin häntä tavatessa ja muut apostolit sen mukaan. Ja silloin syystä kysyisimme: mitä kaikkea nuo apostolit olivat tehneet sen sadan vuoden kuluessa, josta ei ole mitään historiallista tietoa? Hehän olisivat ennättäneet paljon tehdä, suorittaa suuria töitä ja kääntää joukottain ihmisiä! Miksi siitä pitkästä työajasta ei ole missään mitään kerrottu?

Ymmärrämme muutta mutkitta, että Paavalin historiallisuus kerta kaikkiaan ratkaisee kysymyksen kristinuskon syntymähetkestä ja Jeesuksen esiintymisajasta.

Voimme pitää kumoamattomasti todistettuna, että Jeesus Kristus eli meidän ajanlaskumme alussa eikä suinkaan sata vuotta varhemmin.

14.

Mitä varten sitten kaksi niin etevää okkultista tutkijaa kuin Mrs. Besant ja Mr. Leadbeater väittävät Jeesuksen syntyneen vuonna 105 e. Kr.? (Kts. Besant, Kristinuskon salainen puoli, s. 68.) He ovat lukeneet »akaashisia aikakirjoja» ja selvänäköisesti seuranneet suuren opettajan elämää.

Tämä ristiriita ei ole selitettävissä muuten kuin siten, että heidän »luonnon muistissa» kohtaamansa Jeesus on toinen kuin evankeliumien Kristus. Että niin onkin, näkyy heidän omista kirjoituksistaan.

C. W. Leadbeater kirjoittaa kirjassaan *The Inner Life*, I, ss. 183-184: »Kun selvänäköisesti tutkimme kristinuskon perustajan elämää, emme esim. huomaa mitään jälkiä n. s. kahdestatoista apostolista; näyttää siltä, ettei niitä ihmisinä koskaan ollut olemassa, mutta että ne jostain syystä otettiin mukaan kertomukseen – mahdollisesti kuvaamaan eläinradan kahtatoista merkkiä.

»Totuus on, että ainakaan neljä evankeliumia eivät koskaan ole aiotut historiallisesti ymmärrettäviksi. Ne perustuvat kaikki paljon lyhyempään asiakirjaan, jonka hebreankielellä on kirjoittanut Matteus niminen munkki. Tämä eli luostarissa Palestinan eteläpuolella olevassa erämaassa. Hän nähtävästi keksi ajatuksen laatia muutamia suuria vihkimyksen tosiasioita kertomuksen muotoon ja siihen liittää muutamia kohtia todellisen Jeesuksen elämästä, joka syntyi v. 105 e. Kr., ja muutamia erään toisen aivan mitättömän ja kiihkoisan saarnaajan elämästä, joka tuomittiin kuolemaan ja mestattiin Jerusalemin ulkopuolella n. 30 j. Kr.»

Näillä sanoillaan Mr. Leadbeater myöntää evankeliumeinkin Kristuksen eläneen, vaikka hän nimittää Kristusta »mitättömäksi saarnaajaksi». Huomattavin kohta tekijän sanoissa on se, että hän kieltää apostolein olemassaolon. Sillä hän selvästi leimaa oman Jeesuksensa toiseksi kuin evankeliumein, sillä historiallinen Paavali kohtasi Kristuksen apostoleita elävinä ihmisinä!

Kumma kyllä Mrs. Besant tässä kohden puhuu ristiin tutkimuskumppaninsa Mr. Leadbeaterin kanssa. Mrs. Besant näet sanoo »Kristinuskon salaisessa puolessa», s. 71: »Pieni parvi valittuja opetuslapsia, jotka hän oli ottanut opetustensa levittäjiksi, jäi siis vaille Mestarinsa fyysillistä läsnäoloa, ennenkuin he olivat ennättäneet sulattaa hänen sanojaan, mutta he olivat korkealle kehittyneitä sieluja, valmiita viisautta vastaanottamaan ja vuorostaan jättämään sen vähemmille ihmisille. Kaikkien vastaanottavaisin oli se »opetuslapsi, jota Jeesus rakasti», innosta hehkuva nuorukainen, joka Mestariin oli palavasti kiintynyt ja jolla oli sama kaikkikäsitävä rakkauden henki kuin Hänellä».

Mrs. Besant puhuu siis apostoli Johanneksesta, joka ainakin Mr. Leadbeaterin selvänköisten tutkimusten mukaan ei ollut olemassakaan, sillä hän oli evankeliumein kertomuksessa vain keksitty tyyppi, joka ehkä kuvasi jotain eläinradan merkkiä!

Ja kuitenkin Mrs. Besant vielä sanoo tästä samasta apostoli Johanneksesta: »Hän edusti kautta sen vuosisadan, joka seurasi Kristuksen fyysillistä kuolemaa, mystillisen antautumisen henkeä, joka pyrki haltioihin, jumalalliseen näkemykseen ja yhtymiseen, kun taas myöhempi suuri apostoli Paavali mysterioissa edusti viisauden puolta» (op. cit. ss. 71-72).

Mainitessaan Paavalin nimen Mrs. Besant on lisännyt sanan »myöhempi», mikä on oikein ja viisaasti tehty, sillä historiallista Paavalia ei voi siirtää sata vuotta taaksepäin. Kun sitä vastoin Mrs. Besant ja hänen seuraajansa puhuvat Johannes Kastajasta oman Jeesuksensa yhteydessä – mikä usein tapahtuu, – iskevät he pahasti harhaan, sillä Johannes Kastaja ei elänyt sata vuotta e. Kr. Johannes Kastaja on historiallinen henkilö. Hänet mestautti Herodes Antipas, joka hallitsi vuoteen 39 j. Kr., todennäköisesti vuonna 29 eli 30 j. Kr. Sen todistaa meille juutalainen historioitsija Josephus.

Koska täten on mahdotonta, että Mrs. Besant ja Mr. Leadbeater puhuisivat evankeliumein Jeesuksesta Kristuksesta, joka ilman vähintäkään epäilystä eli ja kuoli meidän ajanlaskumme alussa, kysymme uteliaina, minkä Jeesuksen he ovat akaashisista aikakirjoista nähneet. Onko hänestä mitään historiallisia tietoja? On muutamia kohtia juutalaisissa Talmud-kirjoissa. Niissä puhutaan eräästä opettajasta, jota nimitetään milloin Jehoshua ben Perakhjaksi, milloin Jehoshua ben Pandiraksi, vieläpä Jehoshua ben Sotadaksikin. Hänestä mainitaan, että hänet kivitettiin kuoliaaksi Lyddan ulkopuolella kuningatar Salomen hallitessa (76-67 e. Kr.).

Epäselvyys ja epähistoriallisuus useiden teosofein käsityksissä johtuu nyt siitä, että Mrs. Besant ja Mr. Leadbeater ovat sekoittaneet yhteen nuo kaksi henkilöä, Jeesus ben Pandiran ja evankeliumein Kristuksen, ja – vaikka Mr. Leadbeater ainakin tuntee molempain olleen olemassa – siirtäneet sen karakteristiikan ja elämänhistorian, joka kuuluu Kristukselle, Jeesus ben Pandiran omaksi.

On kyllä eurooppalaisia oppineitakin, jotka tutustuttuaan Talmudin teksteihin ovat kysyneet itseltään, olisiko sen Jeesus sama kuin kristikunnan, mutta tarkemmin tutkittuaan asiaa ovat tulleet siihen ehdottomaan johtopäätökseen, että nuo molemmat Jeesukset ovat eri henkilöitä. Niin ranskalainen Derenbourg esim. Englantilainen oppinut ja teosofi, Mr. G. R. S. Mead, jonka erikoisala on kristinuskon alkuhistoria ja joka laajoilla tutkimuksillaan on saavuttanut pysyvän maineen, ryhtyi heti käsittelemään kysymystä historiallisesti, kun Mrs. Besant julkaisi uuden salatieteellisen teorian Kristuksesta. Mr. Mead tutki kaikki mahdolliset tekstit ja otti huomioon kaikki historialliset tosiseikat, ja lopputulos hänen työstään oli, että ei ole mitään syytä olettaa, että Kristus olisi sama kuin Jeesus ben Pandira tai että hän siis olisi elänyt sata vuotta ennen meidän ajanlaskuamme. (Kts. Meadin teosta *Did Jesus live 100 years before Christ?*) Tässä yhteydessä sopii myöskin mainita nuori suomalainen tutkija V. H. Valvanne-vainaja, joka kirjassaan »Oliko Kristus historiallinen todellisuus?» oli pakotettu totuuden nimessä asettumaan toiselle kannalle kuin Mrs. Besant, vaikka hän Mrs. Besantin suurena ihailijana koetti ristiriitoja lieventää ja sovitella.

Puolueettomina totuudenetsijöinä, jotka emme kiellä okkultisten tutkimustapain oikeutusta ja pätevyyttä, olemme velvolliset kysymään, miksikä nuo kaksi kuuluisaa englantilaista salatieteilijää ovat tehneet kohtalokkaan erehdyksensä. Tietysti ymmärrämme ilman muuta, että erehdys aina johtuu ihmisen omasta luonteesta, on siis edellytyksiltään karmallinen; mitä erikoisesti salatieteelliseen, selvänköiseen tutkimukseen tulee, on tämä suoranaisesti riippuvainen hänen okkultisen ruumiinsa kokoonpanosta niin sanoaksemme; okkultiseksi ruumiiksi nimitämme silloin sitä kuolematonta hengen käyttövälinettä, jota totuuden etsijä monen ruumistuksen aikana ponnistuksillaan ja pyrkimyksillään itselleen rakentaa. Jos esim. kristinuskko on hänelle vieras eli uusi ala, on hänen sangen vaikea, miltei mahdoton yhdessä elämässä sitä tyystin tutkia; näin on asianlaita, jos hän esim. ei ole ollut ruumistuneena kristillisellä ajalla ennen nykyistä elämäänsä tai jos esim. hänen kokemuksensa edellisissä inkarnatsioneissaan kristittyjen kesken ovat olleet epämiellyttäviä ja omiansa vieroittamaan häntä Kristuksesta ja ennen kaikkea tämän »seuraajista» kirkoissa ja lahkoissa.

Tätä näkökantaa emme kuitenkaan tarkoita, sillä meillä ei ole mitään syytä eikä oikeutta tiedustella kenenkään ihmisen menneitä vaiheita eli hänen kehityshistoriaansa. Psykologiset ja personalliset seikat voimme huoleti syrjäyttää kysyessämme, miksikä Mrs. Besant ja Mr. Leadbeater ovat sekoittaneet yhteen Talmudin Jeesuksen ja evankeliumein Kristuksen. Tarkoitamme tällä kysymyksellämme vain: onko syytä olettaa, että nuo kaksi historiallista Jeesusta itse antavat aiheita käsitteiden hämmennykseen? Onko toisin sanoen niiden välillä olemassa yhdysside, joka toistaiseksi tuntemattomalla tavalla liittää Jeesus ben Pandiran Jeesus Natsarealaiseen?

Emme tahdo tällä kertaa jatkaa emmekä sanoa enempää kahdesta historiallisesta Jeesuksesta. Olemme tässä kirjoituksessa tahtoneet puhua ainoastaan niistä seikoista, jotka profaanisellekin historian tutkimukselle ovat varmoja ja luotettavia.

Pekka Ervast.

(Ruusu-Risti 1923 Elokuu N:o 6, s. 209-219)